

Köy Enstitüleri

ISSN: 1304-0227

İki Ayda Bir Yayınlanır.

Sayı 14 / Mayıs-Haziran 2009

Yönetimden

Yeni bir sayıda sizlere merhaba demenin mutluluğunu yaşıyoruz. Köy Enstitülerinin kuruluşunun 69. yılını kutladığımız Nisan ayını geride bıraktık. Ankara içinde ve dışında yapılan birçok etkinliğe katıldık. “Vakfımızdan haberler” bölümünde ayrıntılarıyla okuyacağınız bu etkinliklerin büyük bir bölümünü üniversitelerde gerçekleştirdik. Üniversite salonlarını dolduran gençlere, Köy Enstitülerinde uygulanan çağdaş, demokratik, laik, bilimsel ve iş içinde, iş aracılığıyla, iş için eğitimi anlattık. Öğrencilerle yaptığımız söyleşilerde sordukları sorularla, yaptıkları katkılarla gelecekle ilgili düşüncelerimizi paylaştık. Özellikle Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanı Sayın Prof. Dr. Buket Akkoyunlu ve Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Dekanı Sayın Prof. Dr. Erdal Coşkun’a ve her iki fakültenin öğretim üyelerine gösterdikleri yakın ilgiden dolayı çok teşekkür ederiz.

Eğitim Sen şubelerinden aldığımız çağrılarla “Köy Enstitüleri” konulu açikoturumlarda öğretmenlerle buluştuk, eğitim dizgemizin içinde bulunduğu sorunları, Köy Enstitülerinde uygulanan çağcıl eğitimi konuştuk.

Ülkemizin her yanında, özellikle de, üniversitelerimizde Köy Enstitülerine ve uygulanan eğitime olan merak hepimizi sevindirdi. Biliyoruz ki, oluşan bu ilgi eğitimde Köy Enstitülerinde uygulanan eğitimin ana ilkelerini yaşama geçebilmesinin önünü açar. Her şeyden önce eğitimin içinde bulunduğu sorunların tartışılmasında Köy Enstitüleri örneği göz önünde bulundurulur.

...

25 Nisan 2009 tarihinde 8. Olağan Kurulumuzu yaptık. 45 üyemiz, gelerek ya da vekalet göndererek genel kurulumuza katılmış oldu. Sorunlarımızın açık yüreklilikle tartışıldığı, eleştiri ve önerilerin yapıldığı genel kurul sonu-

cunda Nursel Ceylan, Mutahhar Aksarı ve Gül Coşkun arkadaşlarımız 42 oy alarak Yönetim Kurulu Üyeliklerine yeniden seçildiler.

Genel Kurul sonrasında toplanan Yönetim Kurulumuz kendi aralarında görev dağılımı yaptı. Buna göre; Başkanlığa Erdal Atıcı, Başkan Vekilliğine Eyyüp Yaşar, Genel Sekreterliğe Esen Deniz Ertem, Saymanlığa Nursel Ceylan, Üyeliklere Ali Kınacı, Mutahhar Aksarı ve Gül Coşkun seçildiler.

...

Cumhuriyet döneminin önemli aydınlarından, tarih felsefesi uzmanı, düşünür yazar ve çevirmen Emin Türk ELİÇİN’in eşi, asistanı, ETEV’in kurucusu, Vakfımıza yer alınması için büyük katkı sağlayan; 1941-1942 Eskişehir Çifteler Köy Enstitüsü Halı ve Dokumacılık Öğretmeni, Asiye Özdemir Eliçin, 26 Nisan 2009 tarihinde vefat etti. Vakıf Başkanımız Erdal Atıcı, Yönetim Kurulu Üyesi arkadaşlarımızdan Mutahhar Aksarı, Nursel Ceylan ve Üyemiz Zeliha Kanalcı İstanbul’a giderek cenaze törenine katıldılar.

10 Mayıs 2009 tarihinde kurucu üyemiz Ali Kasım İlhan’ı kaybettik. Yakınlarına başsağlığı dileriz. ■

*Bağışlarınız için:
Posta Çeki No: 524699*

*Ziraat Bankası Kızılay Şubesi
3902 9247-5003*

Köy Enstitülerine Yaklaşım

Yaşam Boyu Öğrenme

Köy Enstitülerinde üzerinde çok durulan, olmazsa olmaz olarak düşünülen konulardan biri öğrencilere serbest okuma alışkanlığının kazandırılması idi. Bu alışkanlığın pek çok konunun çözümlenmesinde anahtar olacağı düşünülmüştür.

Okuma alışkanlığı edinmenin kişinin kendisini yetiştirmesinde, geliştirmesinde etkin bir araç olduğu kabul edilmektedir. Kişi böylece değişik kişilerle ilişki kurar, onların fikirlerini öğrenir, o fikirleri tartışır hale gelir. Bu genelleşirse ilerlemenin yolu açılmış olur.

Okuma alışkanlığı kazanmanın herkes için olan yararı yanında köye gidecek öğretmenler için ayrı bir gerekçesi vardı. Köye gidecek öğretmen için bu alışkanlık çok daha fazla gerekli idi. Öğretmen olarak gideceği köylerde, hele 1930'lu, 1940'lı yıllarda radyo yoktur, muhtemelen okuryazar kimse yoktur. Köylerle, kasaba ve kentler arasında yol yoktur, telefon yoktur. Oradakilerle iletişim kurmak zordur. Öğretmenin kendisini geliştirebilmesi için nerdeyse tek yol okuyabileceği kitaplar olmasıdır. Bu nedenle köye giden öğretmene çok sayıda kitap da demirbaş olarak verilmektedir.

İnsanlar çevresinde olanlarla konuşarak, onların davranışlarını gözlemleyerek de kendi yaşamını değiştirebilir. Bu yöntem eskinin tek yöntemiydi. Bilim, teknik, uygarlık geliştikçe insanları etkileyen araçlar çoğaldı. Günümüzde radyo, TV, sinemalar, gazeteler, kitaplar, dergiler bunlardan bazıları. Egemen güçler sadece kendi çıkarlarını düşünerek yönlendirme yoluna sapmazlarsa bu araçlar iyiye doğru değişmede etkin olabilirler. Bunun dışında kısıtlama ya da yönlendirme dini inanışlardan gelebilir, her türlü diktatörlüklerden gelebilir, geleneklere bağlılıktan gelebilir.

Köy Enstitülerinde okuma alışkanlığı notla değerlendirilirdi. Okuma işine öyle değer verilirdi ki yasanın çıkışından (17 Nisan 1940) iki ay sonra daha yatacak yer, ders yapılacak derslik yokken kitaplık kurulması, buralardan öğrencilerin yararlanabilmesi için 24 Haziran

1940'ta bir genelge yayınlanmıştır. İvriz Köy Enstitüsü'ne gelen öğrenciler camide yatarlarken bile serbest okuma saatlerinin ihmal edilmediği anılarda belirtilmiştir.

İlköğretim Genel Müdürlüğüne serbest okuma için 7 Nisan 1943, 28 Ağustos 1943, 4 Aralık 1944 tarihlerinde genelge yayımlandığını biliyoruz. Bu genelgelerde öğrencilerin ders kitapları dışında ayda en az bir kitap okumaları, öğretmenlerin de meslekleri dışında ayda en az iki kitap okumaları; öğrencilere önerilecek kitapların önceden öğretmenler tarafından okunmuş olmaları gerektiği; sınıf seviyesine uygun kitapların küme öğretmeni ile onun seçeceği uygun öğretmenlerin ortak kararları ile seçileceği gibi uyarılar var. Bu genelgelerde yapılması istenen bazı uygulamalar şöyle:

“Enstitü talebesini ders kitapları dışında kalan eserlerle temasa getirmek ve çocukların tek başlarına kaldıkları zamanlarda da okuma ihtiyacını terk etmemelerini temin etmek, onlarda bu alışkanlığın hayatlarının sonuna kadar devamını sağlamak maksadıyla cumartesi ve pazar günleri her gün en az 45 dakika sürmek üzere enstitülerin çalışma programlarında serbest okuma için yer ayrılması uygun görülmüştür.”

“Serbest okuma işi, talebe nerede ve hangi işte bulunursa bulunsun okunacak kitaplar icabında iş yerlerine de götürülmek şartıyla saati geldiği zaman mutlaka tatbik olunacaktır.”

Okuma işinde elbet enstitü müdürü ve küme başları birinci derecede sorumludur ama bu yetmez, enstitüde her öğretmen görevlidir bu konuda. Hatta Tonguç bir yazısında milli eğitim müdürlerini de sorumlu tutar. *“Maarif Müdürleri, buldukları valiliğin öğretmen veya öğretmen bulunan her köşesinde, iş yapma hızlarını artırıcı ve besleyici tedbirler alma yollarını bulmalıdırlar. Onlara okuma zevkini kendileri örnek olmak suretiyle aşılabilirler. Okumayan, okumanın tadına ermeyen bir maarif müdürü farkında olmayarak çevresine basitlik, durgunluk, neşesizlik yayar.”*

Bütün bu gayretlerin sonucu Köy Enstitülerinde, okuma öğrenciler arasında büyük oranda alışkanlık haline geldi. Okuyan insan aynı zamanda düşünce üreten insandır. Üreti-

len düşünceyi uygun görmeyenler, zararlı görenler elbet vardır. Ne yazık ki bunlar 1946 seçimlerinden sonra karar verir konuma geldiler. İlk yapılacaklardan biri okumayı kısıtlamak, öz-gür düşünce üretmeye engel olmak olarak düşünüldü, uygulamaya geçildi.

Tonguç, kitapçılarda serbestçe satılan bir kitabı bir öğretmene armağan ettiği için soruşturma geçirdi. Danıştay'daki savunmasında söylediklerinde şunlar da var: *"Bakan (R.Ş.Sirer) köy enstitülerinin okuyan ve düşünen müdürlerini görevlerinden uzaklaştırarak bunların yerine okumayan emir kulu gibi hareket eden kimseleri tayin etti. Yüksek Köy Enstitüsünden mezun olduktan sonra diğer enstitülere tayin edilmiş olan gençleri oralarda kitap okuma ve öğrencileri buna alıştırmaya işine hız verdikleri için, şahsi bir emirle toptan Ye-*

dek Subay Okuluna sevk ettirdi, bunları oradan çavuş çıkarttı. Şifahi emirlerle enstitülerde kitap okumayı yasak etti. Köy Enstitülerden mezun olurken Bakanlıkça satın alınarak kendilerine verilen kitapları köylerden toplatılarak maarif dairelerinin depolarına yığdırdı."

O günlerden bu yana kitap suç aleti sayılmakta. Hoşa gitmeyen gazetelerin okunmaması önerilmekte. Perde arkasındaki lider de bir zamanlar şöyle yazmıştı: *"İslami olmayan gazete ve mecmuaları okumak zararlı olur."*

Günümüz iktidarının görüşü böyle olduğuna göre insanları düşünce üreten konuma getirmek için resmi davranış beklenemez. Şimdilik bir yol özel ve kamu okullarında, üniversitelerde öğretmenlerin kişisel gayretlerine umut bağlamak olarak görülüyor. ■

13 Nisan 2009 Toplumal Kalkınmada Köy Enstitüleri Modeli
İlhan Alkan, Talip Apaydın, Yrd. Doç. Dr. A. Ekber Şahin,
Mustafa Aydoğan, Süleyman Çalışkan

13 Nisan 2009 Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi 1949
Köy Enstitüleri mezunlarına Onur Belgesi verildi.

17 Nisan 2009 Zonguldak Ereğli Eğitim Fakültesi Dekanı
Prof. Dr. Erdal Coşkun ve eşi, Erdal Atıcı, Dr. Vildan Sümbülođlu,
Prof. Dr. Ayşe Baysal ve Mustafa Aydoğan,

18 Nisan 2009 Cumhuriyet Gazetesi Ankara Bürosu
"Köy Enstitüleri Anlatıyor" etkinliği Talip Apaydın, Erdal Atıcı,
Mustafa Aydoğan, Eyyüp Yaşar

Vakfımızdan Haberler

- 13 Nisan 2009 Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde "Toplumsal Kalkınmada Köy Enstitüleri Modeli" konulu bir söyleşi düzenledik. Açış konuşmalarını Fakülte Dekanı Prof. Dr. Buket Akkoyunlu ve Başkanımız Erdal Atıcı'nın yaptığı açık oturumu Eğitim Fakültesi Öğretim Üyelerinden Yrd. Doç. Dr. Ali Ekber Şahin yönetti. Konuşmacılar: İlhan Alkan, Talip Apaydın, A. Mustafa Aydoğan, Süleyman Çalışkan'dı.
- Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde yaptığımız etkinliğin sonrasında 1949 Köy Enstitüleri mezunlarına Onur Belgesi verildi.
- 15 Nisan 2009'da Eğitim Sen 1 Nolu şubede düzenlenen "Köy Enstitüleri ve Demokratik Eğitim" konulu açılış konuşmaları: Nedim Şahhüseyinoğlu ve Hasan Vural'dı.
- 17 Nisan 2009 tarihinde Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi'nde yapılacak olan "Köy Enstitüleri" etkinliği öncesi Karaelmas Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Bektaş Açıkgöz, Ankara'da konuşmacı olarak giden Erdal Atıcı, Mustafa Aydoğan ve Prof. Dr. Ayşe Baysal onuruna bir yemek verdi. Yemeğe Zonguldak Vali Yardımcısı Ekrem Aylanç, Ereğli Belediye Başkanı Halil Posbıyık, Ereğli Eğitim Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Erdal Coşkun ve öğretim üyeleri katıldı.
- 17 Nisan 2009 tarihinde Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi'nde Erdal Atıcı, Prof. Dr. Ayşe Baysal, Mustafa Aydoğan "Köy Enstitüleri"ni anlattılar.
- 17 Nisan 2009 Mersin'de demokratik kitle örgütlerinin ortaklaşa düzenledikleri "Eğitimde Güneş Işığı" konulu panelin konuşmacıları Nedim Şahhüseyinoğlu, Ali Uyar ve Hüsnüye Özgür'dü. Etkinliğe çoğu gençlerden oluşan 400 kişi katıldı.
- 18 Nisan 2009 tarihinde Cumhuriyet Gazetesi Ankara Bürosu "Köy Enstitülüler Anlatıyor" etkinliği düzenledi. Konuşmacılar: Talip Apaydın, Erdal Atıcı, Mustafa Aydoğan, Eyyüp Yaşar'dı.
- 18 Nisan 2009 Eğitim Sen Polatlı Şubesi "Köy Enstitüleri" konulu bir söyleşi düzenledi. Söyleşiye Vakfımız adına Mutahhar Aksarı konuşmacı olarak katıldı.
- 17 Nisan'da ve 18 Nisan 2009 Lüleburgaz'da düzenlenen "Köy Enstitüleri" etkinliklerine Niyazi Altunya konuşmacı olarak katıldı.
- 18 Nisan 2009 Geleneksel Köy Enstitülüler Yemeği düzenledik çok sayıda Köy Enstitüleri dostunun katıldığı yemekte Talip Apaydın'a "Eğitim Emek Ödülü"nü Çankaya Belediye Başkanı Bülent Tanık ve Vakıf Başkanımız Erdal Atıcı verdi.
- 20 Nisan 2009 Eğitim Sen Ankara 2 Nolu Şube. "Köy Enstitüleri" söyleşi düzenledi. Konuşmacılar Erdal Atıcı, Mutahhar Aksarı'ydı.
- 20 Nisan 2009 tarihinde Yol TV. "Köy Enstitüleri Niçin Açıldı, Niçin Kapatıldı" konulu bir program yaptı. Programı Rıza Aydoğmuş sundu. Konuşmacılar: DSP Denizli Mv. Hasan Erçeşlebi, Nedim Şahhüseyinoğlu ve Erdal Atıcı'ydı.
- 25 Nisan 2009 tarihinde 8. Olağan Genel Kurulumuzu gerçekleştirdik. 56 Üyemizden 45'inin katıldığı ya da vekâlet gönderdiği genel kurulda Divan Başkanlığını Mustafa Gazalçı, Divan yazmanlıklarını Doğan Gülmez ve Mehmet Kepepek yaptı. Genel Kurulda, Onur Üyemiz Halit Çelenk, Onur Üyemiz Nedim Şahhüseyinoğlu dışında birçok üyemiz söz alarak Vakıfla ilgili görüş, düşünce, öneri ve eleştirilerini dile getirdiler.
- H.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi "Seramik Bölümü Öğretim Görevlisi Yard. Doç. Füsün Kavalcı ve Öğrencileri 13 Mayıs 2009 Çarşamba günü Köy Enstitülü Yazar Talip Apaydın ve Gül Coşkun'u bölümlerinde ağırladılar. Talip Apaydın'ı birinci sınıf öğrencileri merakla dinleyip, sorular yönelttiler."

- Vakfımızın kuruluşuna Cumhuriyet Gazetesindeki köşesinden büyük katkı sağlayan Gazeteci Mustafa Ekmekçi'yi 21 Mayıs 2009 tarihinde etkinliklerle andık. İlk etkinlik saat: 12.30'da mezar ziyaretiyle başladı, ikinci etkinlik 18'de Cumhuriyet Gazetesi Ankara Bürosunda sürdü. Açılış konuşmalarını Çağdaş Gazeteciler Derneği Genel Başkan Ahmet Abakay ve Vakfımız Başkanı Erdal Atıcı'nın yapacağı etkinlikte Prof. Dr. Bilsay Kuruç "Ekonomik Kriz" konulu bir konferans verdi.
- Köy Enstitülerinin kurucusu, kuramcısı ve uygulayıcısı İsmail Hakkı Tonguç'u ölümünün 49. yılında etkinliklerle anacağız. İlk etkinliğimiz 20 Haziran 2009 Cumartesi günü saat 13.30'da Vakfımız Genel Merkezinde gerçekleşecektir. İkinci etkinliğimiz 23 Haziran 2009 Salı günü 13.00'da mezarı başında gerçekleşecek...
- Vakfımızın İnternet sayfasına, <http://koyenstitulerivakfi.org.tr> adresinden ulaşabilirsiniz. Görüş ve önerilerinizi bekliyoruz. ■

18 Nisan 2009 Eğitim Emek Ödülü töreni: Nursel Ceylan, Çankaya Belediye Başkanı Bülent Tanık, Gül Coşkun, Erdal Atıcı, Talip Apaydın

18 Nisan 2009 "17 Nisan Geleneksel Köy Enstitülüler Yemeği" Kaya Güvenç, Çankaya Belediye Başkanı Bülent Tanık, Vakfımız Başkanı Erdal Atıcı, TİHAK Başkanı Muzaffer İlhan Erdost

20 Nisan 2009 Eğitim Sen Ankara 2 Nolu Şube. "Köy Enstitüleri" söyleşi konuşmacıları Erdal Atıcı, Mutahhar Aksarı

Neler Okuyalım?

Mustafa Ekmekçi
Öksüz Yamalığı Köy Enstitüleri

Eyyüp Yaşar

Mustafa Ekmekçi'nin yıllar boyu Cumhuriyet'te çıkan, çoğunluğunu Köy Enstitüleri, buralardaki eğitim uygulamaları, Köy Enstitüsü çıkışlı öğretmenlerin başlarından geçen değişik olayları, yöneticilerin (İsmet İnönü, Hasan-Ali Yücel, İsmail Hakkı Tonguç v.d.) konu ile ilgili anı ve görüşlerini topluca sunan bir yapıtı olması açısından başlıkta adını verdiğimiz eseri okura tanıtmayı bir görev saydık. Bu yapıtı ilginç kılan yanlarından biri de, Ekmekçi'nin konuşma dili kullanarak okurla iletişim kurma biçimidir. Aynı yer ve zamanlardaki olayları birbirine kolayca bağlayabilme kıvraklığıdır da bu aynı zamanda. Ekmekçi, o şakacı tavrını olduğu gibi yazılarına da yansıtır ve her yazısında en az bir iki kısa öykü (anekdot) ile okura hemen sorar, kucaklar. İşte onlardan biri:

-Niye geldin oğlum?
-Öğrendim ana, demiş çocuk. Didiyorlar yün oluyor, tepiyorlar keçe oluyor, sivriltiliyorlar külah oluyor!
Arkasından külahçı gelmiş kadına:
-Oğlum işe gelmiyor, demiş.
-Öğrenmiş, demiş kadın. Didiyorsun yün oluyor, tepiyorsun keçe oluyor, sivriltiliyorsun külah oluyor.
-Vay canına, demiş külahçı, anasına da öğretmiş!

Ekmekçi yazılarında Köy Enstitüleri'ni anlatırken, ülkemizin sosyo-ekonomik ve kültürel yapısını da yer yer eleştirel bir gözle ele alıyor, dokundurmalarda da bulunuyor. Deneme biçimindeki ANKARA NOTLARI'nda hemen her yazısında bazen açıkça, ara sıra da satır aralarında ülkenin güncel sorunlarına değiniyor, önemli saptamalarda bulunuyor. Yine bunlardan birinde tanık olduğu bir olay anlatıyor:

Bir yakınının Hacı Bayram Camii'sinin önünde cenaze namazını beklerken hoparlörden hocanın sesi geliyordu:

-Çocuklarınıza her kitabı okutmayın, diyordu. Her gazeteyi okutmayın. Her kitap da, her gazete de bir adam gibiydi. İyisi vardı, kötüsü vardı! Komünistlerle savaşmak için çocuklara Müslümanlığın öğretilmesi gerekiyordu.

Hoca gözdağları veriyordu topluluğa... Dinlerken içimden:
-Bal gibi siyaset konuşma yapıyor! diye geçirdim. Yıllardır camiler siyasal amaçlar için kullanılmadı mı? Hocalar neden konuşmalarında barıştan, insanlıktan, kardeşlikten söz etmezler. Çokça da, gözdağı verirler, bir türlü anlayamam. (S.71-72)

Aslına bakarsanız Mustafa Ekmekçi'nin bu yakınmaları günümüzde de süre gelmektedir. Bugün hangi camiye gitseniz, yüzde doksanında imamların benzer konuşmalarına tanık olursunuz.

Mustafa Ekmekçi'nin anekdotlarından verilecek örnekler o kadar çok ki, hepsinden birer örnek vermeye kalksak sayfalar yetmez. Ancak, şu kadar söylemekle yeteniyorum: Bu kitabı eline alan, bu birbirinden ilginç, ilginç olduğu kadar da kolay okunan yazıları bitirmeden bırakamaz gibi geliyor bana.

Son bir örnekle sözlerimi bağlamak istiyorum. Umarım eserin bütünü okuduğunuz zaman anlattıklarımın, daha doğrusu aktardıklarımın her birinin birer yaşantı olduğunu ve hiçbir abartmaya yer verilmediğini göreceksiniz.

Tonguç'tan Ekmekçi'nin aktardığı:
İkinci Dünya Savaşı yılları, Cumhurbaşkanı İnönü, yanında sivil-asker üst düzey yöneticilerle yurt gezisindedir. Köy Enstitülerinin kurucusu Tonguç da orada. Tonguç anlatıyor; şöyle:

Gezi programına göre birkaç gün sonra Trabzon Beşikdüzü Köy Enstitüsü'ndeydik. İnönü enstitüyü denetledikten sonra, balıkçılık uygulaması yapan öğrencilerle birlikte denize çıkmak istedi. Enstitünün irili ufaklı 7-8 balıkçı motoru ve kayığı vardı. Yanında bulunup da güvenliğinden sorumlu olanlar kıyından uzaklaşmamak koşuluyla da olsa Karadeniz'e çıkmak istediğinden çok rahatsız oldular.

-Paşam, doğru olur mu, bugünlerde; ya bir şey olursa, yabancı denizaltı felan?

İnönü kahkahayı attı:
-Hadi canım siz del dedi.

Motor ve kayıklarla açıldık. Bir süre sonra bir balık sürüsüne rastladık. Şimdi görülecek bir çaba vardı denizde. Karadeniz'li öğrenciler, yanlarında Cumhurbaşkanı'nın da olduğundan büsbütün coşmuş bağırarak, türkü söyleyerek, o zamanki çevikliğiyle işe koyulmuşlardı. Deniz kayıyor, balıklar teknelere atılıyor, ağır çekiliyor, bir gürlüktü, bir çaba bir coşku, bir yaşam sevinci, bir iş yapma kıvanç giderek kabarıyordu. İnönü çok duygulanmıştı. Kolumu tuttu olanca gücüyle sikiyordu. Heyecandan titrediğini hissediyordum. Bana:

Biliyor musun ne düşündüm, onlara baktıkça; elimde bunlar gibi yetişmiş birkaç tümen olsaydı, Türkiye'nin kaderini (yazgısını) değiştirirdim ben! dedi. İşte Köy Enstitüleri coşkulu, bilgili, becerikli böyle gençler yetiştirdiği için kapatılmadı mı? ■

Mustafa Ekmekçi, Öksüz Yamalığı-Köy Enstitüleri, Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları No:21 2.Bası: Ocak 2009.

Mahmut Makal'ın Yapıtlarından Biri:
"Deli Memedin Türküsü"

O. Nuri Poyrazoğlu

Mahmut Makal... Adı, köy enstitüleriyle özdeşleşen bir öğretmen, bir eğitimci, bir düşünür. Köye yönelik edebiyattan söz açılınca adı ilk akla gelen, "Bizim Köy" adlı yapıtıyla büyük yankı uyandıran, yaşarken adının edebiyat tarihine geçtiğini gören bir yazar.

Makal, İvriz Köy Enstitüsü ile Gazi Eğitim Enstitüsü'nde öğrenim gördü. Eğitim teknikleri öğretiminde araştırmalar yapmak üzere İngiltere'ye gönderildi. Paris'te Avrupa Sosyoloji Merkezi'nde sosyoloji okudu.

Öğretmen, ilköğretim müfettişi olarak görev yaptı. Venedik Üniversitesi'nde Türk Dili ve Edebiyatı okuttu. Kültür Bakanlığı Başdanışmanlığı ile Kültür Yüksek Kurulu Üyeliği görevlerinde bulundu.

UNESCO'nun, "Kitaplarıyla Dünya Kültürüne hizmet Ödülü"ne değer görülen Mahmut Makal, aynı kuruluşça, "dünya gençliğine örnek insan" seçildi.

Mahmut Makal'ın, yanlış saymadıysam, "Bizim Köy" de içinde 17 yapıtı vardır. Bunlardan kimileri pek çok kez basıldı. Size tanıtmaya çalıştığım "Deli Memedin Türküsü" (İstanbul: Litaratür Yayınları, 4. baskı, 2008, 166 s.) onlardan biridir.

Kitapta, söyleşi tadında, denemesel boyutlar içeren, başlıklarından da anlaşılacağı üzere çoğu köy enstitülerine ilişkin 26 yazı bulunmaktadır: Köy Enstitülerine Doğru; Köy Enstitüleri Neredesiniz!... Köy Enstitülerinde Kitap ve Okuma; Köy Enstitüsü Öğrencilerinde Düşünce ve Davranış; Ulusal Duygu ve Köy Enstitüleri; Yaşar Nabi Köy Enstitülerinin Yanındaydı; Beyler, Ağalar ve Köy Enstitüleri; Köy Enstitüleri Üzerine Yalanlar; Köy Enstitülerinin Dostu Gerçek Bir Cumhuriyet Aydını; Poyrazköy'den Köy Enstitülerine...

Kitabın başında öğretmen-yazar Nadir Gezer'in, "Mahmut Makal'la Bir Konuşma" başlıklı görüşme (röportaj) ile sonunda Prof. Dr. Tahsin Yücel'in derleyip çevirdiği, "Dış Basında..." başlığı altında Makal ve yapıtlarıyla ilgili değerlendirmelerin de yer aldığını özellikle belirtmek isterim.

Dikkat ettim; Makal, yazılarına, çoğu kez kendisini etkileyen bir gözleminden, bir olaydan, aldığı bir mektuptan, okuduğu bir kitaptan... yola çıkarak başlıyor. Makal'a özgü diyebileceğimiz yalınlıkla, arı duru bir dille, sözcükleri tartarak, Türkçenin tadını çıkararak yazıyor. Öğretmenlikten gelen bir tutumla olacak, söyleyeceklerini köşeli köşeli söyleyiveriyor. Bu tutumuyla egemen çevrelerle kimi "tatlısu aydınları"nın neşesini kaçırdığı da oluyor.

Makal'ın dilini, biçimini, görüşlerini örneklemek isterdim ama sayfamız buna elvermiyor. Yine de yayınının hoşgörüsüne sığınarak kitaba adını veren yazıdan, yazarın halk dilini kullanma ustalığını, köylünün düşünme biçimini örnekleyen küçük bir alıntı sunmak isterim: "... Deli Memed şöyle söze başladı: 'Araba kamçı teslimi elimize geçti; çünkü üyeler de bizden. Bu iyi bir şey. Ama aslında hiçbir şey değil. Mencilis var ya Ankara'daki Mencilis, orayı da tıpkı böyle kamçı teslimi almadıktangilli sökmez bu iş. Sizin anlayacağınız, küçük taştan okka olmaz" (s. 97).

Sayın okur, bir yazma ustanın akıp giden, başlanınca bırakılmayan yazılardan oluşan bir kitabı tanıtmaya çalıştım. Duyurması bizden... (Ankara, Şubat 2009). ■

Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Foça Ferit Oğuz Bayır Sitesi Dinlenme Evleri Kullanımı

Evler, Foça'nın çok beğenilen sitesinde ve Fransız Tatil Köyü bitişiğindedir. Evlerde kalanlar, Foça'nın en güzel plajı olan Hanedan'dan denize gireceklerdir. Plaj Hanedan Club'a ve sitemize özeldir. Evlerin bulunduğu site yüzme havuzludur, plaja yüz metre Foça'ya 5 km. uzaklıktadır. Foça-Yeni Foça üzerindedir. Dolmuşla ulaşım olanağı vardır.

Zeytin ağaçları arasındaki evlerimizde Alt katta mutfak, oturma grubu (bir kanepede yatılabilir), tuvalet, buzdolabı, ocak, iki tencere, iki parça çaydanlık, üst katta iki oda (birinde çift kişilik yatak, diğerinde tek kişilik iki yatak ve yastıkları), bir odada portatif elbiselik, banyo tuvalette elektrikli termosifon vardır. Harcanan su, elektrik tutarı ve site aidatı kalanlarca ödenecektir.

Evlerde en çok beş kişi kalabilir, altıncı kişi küçük çocuk olabilir.

Çarşaf, örtü, pike, çatal kaşık, bıçak, tabak, bardak ve diğer ihtiyaç malzemeleri kalanlar tarafından getirilecektir (kedi, köpek getirilemez, site kararıdır).

Evlere pazar öğlenden sonra yerleşilecek, pazar öğlenden önce ayrılacaktır.

Vakfımıza bağışta bulunanlar da evlerden yararlanabilir.

Birden çok devre kullanmak ancak şu şekilde olabilir. İlk iki devre, ilk üç devre, son üç devre, son iki devre birleştirilebilir. (bunların dışında devre birleştirilmesi yapılamaz.)

Her evde bir kitaplık vardır. Kalanların kitap bağışlamalarını rica ediyoruz. İleride bu kitaplarla Ferit Oğuz Bayır kitaplığı kurabiliriz.

Evlerimizde kalmak isteyenler Foça temsilcimiz Yılmaz Mızrak ile (Tel: 0532 464 92 20 / 0232 812 27 85) görüşeceklerdir.

DEVRELER

17.05.2009 – 21.06.2009	No: 18	No: 19	No: 20
21.06.2009 – 05.07.2009			
05.07.2009 – 19.07.2009			
19.07.2009 – 02.08.2009			
02.08.2009 – 16.08.2009			
16.08.2009 – 30.08.2009			
30.09.2009 – 13.10.2009			
13.09.2009 – 27.09.2009			
27.09.2009 - 29.10.2009			

Bize Gelen Kitaplar

- 1- Süleyman Çalışkan, "Çifteler Köy Enstitüsünde Okuyorum" (10 adet)
- 2- Mustafa Onar, "Kuruluşundan Kurtuluşuna Bağlantıları İle Saimbeyli"
- 3- Yusuf Ziya Bahadın, "Lidya Gözleri Yaprak Yeşili"
- 4- Eğitim-iş Yayınları, "Aydınlanma Sürecinde Sekiz Yıllık Eğitim"
- 6- Mehmet Sazak, "Dişle, tırnakla, kitapla Aydınlanma Savaşı..." "Bir Köy Enstitülünün Anıları"
- 7- Güler Yalçın'dan, a) "Köy Enstitüsü Sistemine Toplu Bir Bakış - Dr. Niyazi Altunya" b) "Eğitim Mirasımız Köy Enstitüleri, Uygulanabilirliği ve Model Çalışmaları - Sempozyum KAVEG"
- 8- Mahmut Adem, "Çağdaş Üniversite mi Medrese mi?"
- 9- Ank. Ün. Eğitim Bilimleri Fakültesi - 43. Yıl, "Eğitim Bilimleri Bakış Açısıyla Türkiye Cumhuriyetinde Eğitimin Çağdaş Değerlerle İrdelenmesi" Çalıştay. 1-5 Mart 2008, ANKARA
- 10- Talip Apaydın "Köy Enstitüsü Yılları"
- 11- Songül Dündar "Savaşların Kadını" (5 Adet)

20 Nisan 2009 Eğitim Sen Ankara 2 Nolu Şube etkinlik sonrası yönetici öğretmenlerle

25 Nisan 2009, 8. Olağan Genel Kurul üyelerimiz ve misafirlerimizle

8 Olağan Genel Kurulda Onur Üyemiz Halit Çelenk konuşma yapıyor. Yanında Kurucu Üyemiz Mustafa Aydoğan

Basından

■ Bütünüyle din ideolojisine bağlı bir inanç sisteminin yandaşları siyasi iktidara, dolayısıyla da devlete egemen olma mücadelesi verecek; buna rağmen bir bilim kurumu, kendi doğasına uygun bir yapıda varlığını sürdürecektir! Bunun mümkün olmayacağını, son olayla bir kez daha görmüş olduk. Söz konusu ideolojik - siyasi mücadeleyi yürütenlerin TÜBİTAK' ta işbaşına getirdikleri kadrolar, bugün o görevlere getirilme nedenlerinin gereğini - asli görevlerini - yapıyorlar. Olanlar, bilim dünyasının bir iç meselesi değil, din bayrağı altında verilen siyasi iktidar mücadelesinin TÜBİTAK' ın ilgi alanlarında cereyan eden kısmıdır.

Aykut Göker, Cumhuriyet Bilim Teknoloji,
20 Mart 2009 Sayı 1149

■ Müslüman toplumların bütün çağdaş yaşam araçlarını kullandıkları halde, sözde kültürel nedenlerle özgürlüğe sırt çevirmeleri akılsız bir sömürgeleşme pratiğidir. Gelişmiş ülkeler bu eğitimleri bilinçli olarak teşvik ediyor, hatta mezhep ve azınlık kavgarlarını da kıskırıyor. Çünkü, yaşamın fiziksel olarak zorlaştığı bir dünyada en ucuz global enerji kaynağı, 1.5 milyar sömürülecek Müslüman'dır.

İslam dünyasında fakir ve cahil kütelleri sömürme aracı olarak, cahil kütellerin inançları kullanılıyor. Kendi ülkelerinin fakir insanlarını sömürenler 'Dini sömürü' ithamını din'e indirgeyerek 'geri kalmanın nedeni dindir' yalanına çeviriyorlar. Avrupa'nın, Amerika'nın zengin ve laik toplumlarında kiliseye, kişi ve kilise ilişkisine, kişisel inanca dokunulmadı. Politik sömürü aracı olarak kullanıldığı zaman din insanları ne daha bilge yapıyor, ne sefaletten kurtarıyor ne de daha mutlu ediyor. Çünkü mutlu olmak için önce karnın doyması ve özgürlük gerekiyor.

Doğan Küban, Cumhuriyet Bilim Teknoloji,
27 Mart 2009 Sayı 1149

■ Dünya Bizi geleceğin sömürgeleri arasında görüyor. Yakın geleceğin iki kölelik adayı bölgesi Afrika ve İslam ülkeleridir. İlimli İslam bir sömürge projesidir. Bunun ne anlama geldiğini anlamak için ABD-Müslüman yakınlaşma projesi denilen korkunç belgeyi okumak yeterli. Sömürge çığırkanları ülkeyi çağdaş dünyaya katma potansiyeli taşıyan aydınları izole ediyorlar. Oysa Türkiye beş on yıl içinde bilgi toplumuna sıçrama yapmak zorunda ya da kendisine sömürge adaylığı belgesi verilecek. Bu sıçramanın toplumsal kurgusunun ve değişim aşamalarının devlet tarafından hazırlanması gerekir. Bu bilince sahip devlet adamını bilinçli bir toplum başa getirebilir. Başka bir deyişle ilk sıçramanın toplum tarafından yeni bir gelecek bilincine erişerek yapılması gerek.

Bilim-teknoloji ikilisinin ve bütün dünya kültürlerinden süzülmuş verilerin katılarak tanımlanan tek uygarlığa katılmak çağdaşlığı tanımlayan olgudur. Sorumlu aydınının görevi açık: Çağdaş dünyaya bilgi toplumunu örgütleyerek katılmak için toplumu hazırlamak.

Doğan Küban, Cumhuriyet Bilim Teknoloji
20.03.2009 Sayı: 1148

■ TALİP APAYDIN'A EĞİTİM EMEK ÖDÜLÜ

ANKARA (ANKA) - Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı, Köy Enstitülü Yazar Talip Apaydın'a "Eğitim Emek Ödülü" verecektir.

Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Başkanı Erdal Atıcı, ANKA'ya yaptığı açıklamalarda, yönetim kurulunun, Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı'nın kurucu üyelerinden olan Köy Enstitülü Yazar Talip Apaydın'a; "Eğitim Emek Ödülü" vermeyi kararlaştırdığını bildirdi.

Atıcı, "Köy Enstitülü Yazar Talip Apaydın'a vakfımızın kuruluşundan bugüne dek, bilimsel araştırmalar, incelemeler yapılmasına katkıda bulunması, aynı amaçlı yapıtlarımızın hazırlanmasında yoğun çaba göstermesi, Vakfımızın güçlenerek bugünlere gelmesinde her işe omuz vermesi, yazımıza şiir, anı, öykü, roman ve makale tarzında güzel yapıtlar kazandırması, yapıtlarında "köy sorunlarını" anlatması ve Köy Enstitülerinin genç kuşaklara tanıtılmasında büyük emekleri olduğundan dolayı "Eğitim Emek Ödülü" verilmesini kararlaştırıldı" dedi. Apaydın'a ödülü 18 Nisan 2009 Cumartesi akşamı Ankara'da Çankaya Belediyesi Vedat Dalokay Kokteyl Salonu'nda yapılacak "Köy Enstitüleri Yemeği"nde verilecek.

(ANKA) (ONR/BUN) HaberX Türkiye'nin tarafsız haber sitesi.
11 Nisan 2009

■ KÖY ENSTİTÜLERİNİN KURULUŞ YILI ETKİNLİĞİ

Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi tarafından Köy Enstitüleri'nin 69. kuruluş yıldönümü nedeniyle etkinlik düzenlendi.

Fakülte tarafından hazırlanan program kapsamında Erdemir Kültür Merkezi'nde "Kuruluşunun 69. Yıldönümünde Köy Enstitüleri" konulu panel yapıldı. Panele, Zonguldak Vali Yardımcısı Ekrem Alyanç, CHP Zonguldak Milletvekili Ali Koçal, Ereğli Kaymakamı Osman Ekşi, öğretim görevlileri ve çok sayıda davetli katıldı.

Panel, Saygı Duruşu ve İstiklal Marşı'nın okunmasının ardından başlayarak, "Bana Mustafa Kemal'i anlat öğretmenim" oratoryosu ile devam etti. Panelin açılış konuşmasını Ereğli Eğitim Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Erdal Coşkun yaptı.

Dekan Coşkun, Köy Enstitüsü modelinin bireysel ve toplumsal sorumluluklarını ve gereksinimlerini çağdaş yöntemlerle karşılamayı bilen eğitimciler yetiştirmek amacı üzerine kurulduğunu belirtti.

Coşkun, "Türk milletinin Milli mücadele süreci, sadece cepelerde sürdürülen sadece süngü savaşı ile tamamlanmış bir süreç değildir. Mustafa Kemal Atatürk'ün 1922 yılında Bursa'da öğretmenlere hitaben yaptığı konuşma bunu net olarak ifade eder. 'Ordularımızın kazandığı zafer sadece eğitim ordusunun zaferi için zemin hazırlamıştır. Gerçek zaferi cahilliği yenerek siz kazanacak, siz koruyacaksınız. Çocuklarınızı ve geleceğinizi ellerinize teslim ediyoruz' bu konuşma büyük Atatürk'ün eğitime ve öğretmene verdiği önemin bir vurgusudur. Temelleri bu düşünce sistemi ile atılan ve Cumhuriyet tarihinin en özgün, en radikal ve en cesur atılımlarından biri olan Köy Enstitüleri 14 yıllık kısa tarihi içerisinde eğitimi en ideal biçiminde uygulayan üretken eğitimciler yetiştirmenin başarabildiği eğitim kurumları olmuşlardır. Geleceğin sağlam temeller üzerine inşa edilebilmesi eğitimin niteliği ve öğretmenin eğitiminin kalitesine bağlıdır. Öğretmen yetiştirmede çağın gerekleri göz önünde tutulmalıdır. Köy Enstitüsü modeli bireysel ve toplumsal sorumluluklarını ve gereksinimlerini çağdaş yöntemlerle karşılamayı bilen eğitimciler yetiştirmek amacı üzerine kurulmuştur. Başarıya ulaşmasına rağmen ne yazık ki sadece 14 yıl açık kalmıştır. Köy Enstitüleri'nin oluşturulmasında emek veren ve aramızdan ayrılanları rahmetle, hayatta olanları saygı ile anıyoruz. Biz bu tür toplantılarda bir araya gelerek, ülkemiz ve milletimiz için yarar sağlayan bilimsel sistemleri bilimsel doğruların ışığında anlatmaya devam edeceğiz." dedi.

Prof. Dr. Ayşe Baysal, yazar Mustafa Aydoğan ve Köy Enstitüleri Çağdaş Eğitim Vakfı Başkanı Erdal Atıcı "Kuruluşunun 69. Yıldönümünde Köy Enstitüleri" konulu panelde konuşma yaptılar. Panel, tören anı plaketterinin verilmesinin ardından son buldu.

Karadeniz Ereğli Demokrat Gazetesi 17.04.2009

Şiir Köşesi

Hele ki Don Kışot Ölmüyor

Osman Bolulu

Ah bu susuz değirmen
Nasıl dönüyor kendiliğinden
Bu kadar ahmağın nefesinde

Kısırdöngülerde kenetlene kenetlene
Cümbür cemaat üşüşürler değirmene
Don Kışot öğütürler
Geleneğin tenceresinde
Kuru kalabalığın gaflet gecesinde

Kafalarında kangal kangal töreleri
Sürekli Don Kışot avına çıksa da birileri
Vuruldukça ölmüyor Don Kışot
Hiçbirisinde

Bunca engel bunca tasa
Aykırılık cihangiri Don Kışot olmasa
N'apardık düzenin ketenperesinde

(Taşın İyisi, Edebiyat ve Eleştiri Kitaplığı, 2008)

İstanbul 28 Nisan 2009 Asiye Eliçin'in cenaze töreni sonrası

20 Nisan 2009 Yol TV. "Köy Enstitüleri Niçin Açıldı, Niçin Kapatıldı" Oturanlar: Rıza Aydoğmuş, DSP Denizli Mv. Hasan Erçeşlebi, Nedim Şahhüseynoğlu, Erdal Atıcı, Ayaktakiler: Zafer Gökcan, Abdullah Usta

KÖY ENSTİTÜLERİ VE ÇAĞDAŞ EĞİTİM VAKFI

Mithatpaşa Cad. 62/21 Yenişehir / ANKARA
Tel&Faks: 0312 425 24 68 - Tel: 0312 419 36 34
<http://www.koyenstitulerivakfi.org.tr>

Yayının Adı	Köy Enstitüleri
Yayının Türü	Yaygın Süreli Yayın
Yayın Şekli	2 Aylık - Türkçe
Yayın Sahibi	Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Adına Erdal ATICI
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü	Ali KINACI
Yayın İdare Adresi	Mithatpaşa Cad. 62-21 YENİŞEHİR / ANKARA
E-Mail	kevakfi@gmail.com
Basım Yeri	Özyurt Matbaacılık - Büyük San. 1. Cad. Elif Sk. No: 197/237-238 İskitler - Ankara
	Tel: 0312 384 15 36 Faks: 0312 384 15 37